

בא (155)

התפילות, אבל את התחום של בין אדם לחברו הם שוכחים ומזניחים. זהו שנאמר בפסוק: "וְלֹא קָמוּ אִישׁ מִתַּחְתָּיו", מפני מה לא הצליחו לקום? משום "לֹא רָאוּ אִישׁ אֶת אָחִיו", כשהאדם אינו רואה את אחיו ואינו מתחשב בו, הריהו עלול להביא על ראשו צרות ויסורים. ספר "ומתוך האור"

בקשה בלשון שאלה

דְּבַר נָא בְּאָזְנֵי הָעָם וְיִשְׁאַלּוּ אִישׁ מֵאֵת רֵעֵהוּ וְאִשָּׁה מֵאֵת רֵעוּתָהּ פְּלִי כֶסֶף וְכָלִי זָהָב (יא. ב)

נשאל שאלה מדוע הקב"ה ביקש שישאלו, הרי עם ישראל יצא לחירות עולם ולא היו עתידים לשוב עוד, ולא היתה להם תוכנית להשיב את הכלים למצרים. הולכים ללא שוב, אם כן, נראה הדבר כלא הגון, כי גם אם המצריים הבינו היטב שהיהודים בדרכם לחירות עולם ופרעה צעק: קומו צאו מתוך עמי, אבל הנוסח שהיו צריכים לבקש מהמצריים: "תשאילו לנו" מיותר לכאורה ונראה כלא הגון. מבאר השפת אמת: הכסף הראשון שקבלו היהודים, היה צריך להיות דוקא באופן 'וישאלום'. עד היום עם ישראל היו עבדים, ועל פי טבע לא היה להם עד עתה כלל כסף פרטי ונכסים, עתה הם יוצאים ברכוש גדול, הכספים הללו הראשונים, רצה הקב"ה שהם היו בתחילה דרך שאלה, לא שלהם ממש, מדוע? כדי שלא יהיה להם קשר עז לגשמיות. אמנם בסוף הכלים ישארו אצלם, אבל לא מיד בתחילה, שלא יתקשרו לכסף. באופן של שאלה, תאורת הממון איננה איתנה וחזקה מאוד והדבקות בכסף חלשה.

אגב אומרים בשם ה"שפת אמת": הקב"ה אמר למשה: "וְיִשְׁאַלּוּ אִשָּׁה מֵאֵת רֵעוּתָהּ וּמִגֵּרַת בִּיתָהּ פְּלִי כֶסֶף וְכָלִי זָהָב וּשְׁמַלְת וּשְׁמָתָם עַל בְּנֵיהֶם וְעַל בְּנֹתֵיהֶם" (לעיל ג. כב) מפני מה "עַל בְּנֵיהֶם וְעַל בְּנֹתֵיהֶם" ולא על עצמם? כיון שהגויים היו לובשים בגדים קצרים, והיהודים מנהגם בלבוש ארוך, ילבישו את הבגדים הקצרים של המצרים על הילדים, והם יהיו להם לארוכים.

ספר "יחי ראובן"

התחדשות, הקדמה לכל עבודת השם

הַתְּחַדֵּשׁ הַיּוֹם לְכֶם רֹאשׁ (יב. ב)

מה חשיבותה הגדולה של מצוה זו שראויה להיות המצוה הראשונה בתורה, ואף הוקדמה ליציאת מצרים בניגוד לשאר המצוות שניתנו בסיני? יש לומר: זה ענין ההתחדשות שהוא יסוד כל עבודת השם, לזכור שהקב"ה ברא את עולמו במעגלים תמידיים של התחדשות: ימים, שבועות, חודשים, שנים, כל שינוי נותן לאדם את האפשרות המחודשת להתחיל הכל

וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה בֹא אֶל פְּרַעְזָה כִּי אֲנִי הַכְּבִדְתִּי אֶת לְבֹ (י. א)

יש להבין מדוע הקב"ה הוסיף את המילה "אֲנִי", לכאורה די היה לומר "כִּי הַכְּבִדְתִּי אֶת לְבֹ" ! והנה ידועה קושיית העולם, מדוע הקב"ה שלח את משה שוב אל פרעה, אחר שאמר (ט. כז) "ה' הצדיק ואני ועמי הרשעים"? ותירצו המפרשים, שפרעה אמר: ה' הצדיק ואני. ועמי הרשעים, והיינו שלא הודה ברשעתו. ולמדו זאת מכך שלא אמר: ה' הצדיק ואנחנו הרשעים. נמצא שהמילה "אֲנִי", מגלה לנו שפרעה נותר ברשעו, ולכן היה צריך שוב התראה. ועתה נבאר הפסוק כך: "וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה בֹא אֶל פְּרַעְזָה", ומדוע צריך שוב פעם להזהירו? "כִּי אֲנִי הַכְּבִדְתִּי אֶת לְבֹ", כלומר, מפני שלבו של פרעה נותר כבד כשהיה, וזאת יעדנו מכך שאמר "אֲנִי".

רבי יהונתן אייבשיץ בספרו "מדרש יהונתן"

לֹא רָאוּ אִישׁ אֶת אָחִיו וְלֹא קָמוּ אִישׁ מִתַּחְתָּיו שְׁלֹשֶׁת יָמִים וּלְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָיָה אֹר בְּמוֹשְׁבָתָם (י. כג)

לא ראו איש את אחיו, ולכל בני ישראל היה אור, הרעה היותר גדולה בתבל היא הקנאה, ואין עצה יותר טובה להנצל ממנה, רק בלי להסתכל מה נעשה אצל חבריו. וזה נרמז בפסוק זה, כאשר לא יראה איש את אחיו, אז בודאי לא יתקנא בו, ובאופן זה יהיה לו אור במושבו שלו. ואפשר זו גם כוונת המסורה, על מקומו יבא בשלום, והתבוננת על מקומו ואיננו, היינו מי שמסתכל רק על מקומו, לא על אחרים זה יבא בשלום, אבל והתבוננת על מקומו, מי שמתבונן תמיד על מקומות של אחרים, ובהגיגו תבער אש הקנאה, מדוע עומד חבריו, על מקום גבוה יותר ממנו, אז ואיננו, אין קיום ומעמד למצב כזה.

ספר "לקוטי בתר לקוטי"

בין אדם לחבירו

לֹא רָאוּ אִישׁ אֶת אָחִיו וְלֹא קָמוּ אִישׁ מִתַּחְתָּיו (י. כג)

פסוק זה דרש חכם דוד זאיד? בענין אחד מן התחומים בהם נדרשת מן היהודי עבודה תמידית, המצוות שבין אדם לחברו. לא פעם סובלים האנשים צרות צרורות. כיהודים מאמינים הריהם מפשפשים במעשיהם, עושים את חשבון נפשם, ומגלים עד כמה זלזלו וחסאו בעניני בין אדם לחברו. כשהם מתחזקים בכך, ומבקשים את סליחתם של אותם בני אדם, הם זוכים להסיר את מידת הדין המתוחה מעליהם. פעמים רבות, בוחרים האנשים לתקן דוקא ענינים שבין אדם למקום, מחזקים את שמירת השבת שלהם, מחליפים תפילין, מקפידים על

הלכה: כבוד אב ואם: דין קדימה בהורים גרושים

כתב השו"ע (י"ד סי' ר"מ סי"ד): ואם היא מגורשת מאביו שניהם שוים, ולא יזה מהם שירצה יקדים. כתב הספר **פסקים ותשובות** (אות מב): וכל זה דוקא כשניהם ביקשו ממנו שני דברים אחרים, אזי יכול להקדים איזה מהם שירצה, וכן כשאחד מהם ציווהו לעשות כך וכך והשני ציווהו לעשות בענין אחר, יכול לציית למי שירצה, אבל אם אחד מהם ציווהו לסתור כבוד האחר כגון שאמר לו אחד לעשות דבר פלוני, והשני מצווהו שלא יעשנו משום איזה סיבה, אזי שב ועל תעשה עדיף. ועוד כתבו כמה האחרונים, שכל זה כשאנו יכול לעשות לשניהם בבת אחת, אבל אם שייך לעשות לשניהם בבת אחת, ראוי לעשות כן, מאחר שיש אומרים שאסור להקדים אחד לשני, כי אם יקדים לאחד מהם נמצא פוגם בכבודו של השני. **ספר פסקים ותשובות**

פתגם: מסכנות היא לא מצב, היא תחושה

ספר "שמחלה"

חקירה: כל תקיף

האיסור להקיף הוא תולדה מהאיסור של הניקף, או דין נפרד. (שיעורי ר' שמואל מכות עמוד תעד בהערה) **ספר "קובץ יסודות וחקירות"**

סיפור: יצא שכרו בהפסדו

סיפרו לו לרבי יוסף בר, רבה של בריסק, על העשיר פלוני, אשר הצטיין גם במידה מסויימת של למדנות, כי קנה לו בכספו משרת רבנות באחת הקהילות. נענה רבי יוסף בר ואמר בצחוק: עסק רע עשה זה בכספו, קודם היה מוחזק תלמיד חכם בין בעלי בתים, ואילו עתה יהיה עם הארץ בין רבנים.

ספר "חד וחלק" חלק ב' (דף עב)

שבת שלום

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, חיים אהרן לייב בן רבקה, שמחה ג'זות בת אליו, חיים בן סוזן סולטנה, סשה שלום בן דבורה רחל, אבישי יוסף בן שרה לאה, אוריאל נסים בן שלמה, פייגא אולגה בת ברנה זרע של קיימא לרינה בת זהרה אנריאט. לעילוי נשמת: ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה, דניאל בן רחל, רפאל שלמה בן אסתר.

מחדש. מלבד עצם שינויי הזמנים נתן הקב"ה את הזמנים המיוחדים של החגים ועיתות רצון הפזורות לאורך כל מעגל השנה, הנותנות לאדם אפשרויות להתחדש ולהתרענן בכל יסודות התורה, אם זה זמנים של התבוננות בשכר ועונש ותשובה כימים נוראים וימי השושבי"ם, אם זה חזוק בזכירת ארעיות האדם בעולם ובשמחה כסוכות, אם זה חזוק בתורה כשמחת תורה ושבועות אמונה בפסח וכו' וכו'. למעלה מזה כותב רב **חיים מוואלאזין זצ"ל**: שלכן יסדו אנשי כנסת הגדולה בתפילה בברכות קריאת שמע: המחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית. היינו, שלא רק בכל יום הקב"ה מחדש את הבריאה, אלא בכל עת ורגע ממש מחדש הקב"ה את הבריאה, שנאמר **לעושה** אורים גדולים, למה? מדוע? לתת לאדם את האפשרות להתחדש ולהתרענן אין מציאות של עבר, **עכשיו** ברגע זה, הכל חדש.

ספר "לתתך עליון"

קומו צאו מתוך עצמי (יב. לא)

אומר רבי **יעקב קמינצקי זצ"ל**: צא וראה מעלתם של ישראל. כבר משעת חצות לילה, כאשר ה' הכה את בכורי מצרים, קראו המצריים לישראל לצאת מארצם. שנים רבות המתינו כלל ישראל לרגע הגאולה הגדול. ייחלו יומם ולילה ליום זה, בו יקבלו מהמצריים רשות לעזוב את ארצם. והנה הגיע הרגע הגדול. פרעה ועבדיו קוראים לישראל לעזוב את מצרים לאלתר, אך בני ישראל מסרבים לעזוב עד שיגיע הבוקר, הם מחוייבים לשמוע לדבר ה' (לעיל כב): **"ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בוקר"**. יתכן ועד אור הבוקר יתחרטו פרעה ועבדיו, ומי יודע אימתי תחזור הזדמנות נדירה כזו, אך דבר ה' חזק יותר, האיסור לא לצאת מפתח הבית גובר על החשש מפני העתיד. זו היתה עמידתם בניסיון, ואות הוא לדור האחרון, כי גם לקראת בוא הגאולה העתידית, אם גאולה זו תהיה מותנית בעבירה על איסור שבתורה, גם אז אסור לעבור על האיסור. תתעכב הגאולה ולא נעבור על קוצו של יו"ד מן התורה וההלכה!

רב רובין זצ"ל בספרו "שנים מקרא"

הנהגה בין אדם לחבירו, תנאי לקדושה

קָדַשׁ לִי כָּל בְּכוֹר פֶּטֶר כָּל רָחֵם בְּבִנִי יִשְׂרָאֵל בְּאֶדֶם וּבְבִקְהָמָה לִי הוּא (יג. ב)

"קָדַשׁ לִי", אם תרצה לקדש את עצמך לִי, שני תנאים בדבר: **"כָּל בְּכוֹר"**, שכל אחד מישראל יהיה חשוב בעיניך בבחינת בכור, ואתה תהיה טפל אליו. **"פֶּטֶר כָּל"** התחלת כל דבר בעבודת ה', **"רָחֵם"**, שתחוס ותרחם על כל אחד ואחד מישראל. **"בְּאֶדֶם וּבְבִקְהָמָה"**, מה שתרצה להפלות בין בני אדם, ולהגביל את רחמך רק על אלו שהם בבחינת אדם ובר דעת, ולמנעם מזולתם, **"לִי הוּא"** אני הוא המבחין ולא אתה. ועליך לרחם על כל אחד ואחד בלי שום הבדל.

ספר "עלים לתרופה" בשם "שפתי קדושים"

